

Teija Hammar

26.08.2022

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
Taru Koivisto, Marjaana Pennanen

Viite: Lausuntopyyntö 17.2.2022, VN/17850/2022

Valmistelu lausuntopalvelu.fi:ssä

Lausuntopyyntö Ikäohjelmaa koskevasta valtioneuvoston periaatepäätöksestä

THL kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Ikäohjelmaa koskevasta valtioneuvoston periaatepäätöksestä. THL katsoo, että periaatepäätös on valmisteltu huolellisesti ja kattavasti. THL on antanut palautetta periaatepäätöksessä esitettyihin vaihtoehtoihin sekä kommentoinut asiaa avoimina vastauksina.

Osio 1: Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät tavat toteuttaa ikääntymiseen varautumista? Ota kantaa asteikolla samaa mieltä – jonkin verran samaa mieltä – jonkin verran eri mieltä – eri mieltä.

Vastuu ikääntymiseen varautumisesta on kunnilla ja hyvinvointialueilla

Jonkin verran samaa mieltä

Kolmannella sektorilla on merkittävä rooli ikääntymiseen varautumisessa

Jonkin verran samaa mieltä

Ihmisten omaa vastuuta ikääntymiseen varautumisessa tulee jatkossa kasvattaa

Jonkin verran samaa mieltä

Ikääntymiseen varautuminen edellyttää kansallisia poliittisia linjauksia ja päätöksentekoa

Samaa mieltä

Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus on tärkeää ikääntymiseen varautumisessa

Samaa mieltä

Teknologialla on keskeinen rooli ikääntymiseen varautumisessa

Jonkin verran samaa mieltä

Ikääntymiseen voidaan varautua hyödyntämällä väestön ikääntymisen mahdollisuuksia ja iäkkäiden omia voimavaroja

Samaa mieltä

Osio 2: Arvioi läpileikkaavien teemojen tarkoituksenmukaisuutta

Iäkkäiden henkilöiden osallisuuden, itsemääräämisoikeuden ja voimavarojen vahvistaminen yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Iäkkäiden henkilöiden yksilöllisten ominaisuuksien ja tarpeiden sekä iäkkään väestön moninaisuuden parempi huomioiminen yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Ikääntymiseen liittyviin asenteisiin vaikuttaminen ja sukupolvien välisten suhteiden syventäminen

SANKOISEN ALLEKIRJOITUS: Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjasta Tervahautausmarkku, Pääjohtaja 12.09.2022

Muuri Anu, Kehittämisohtaja 05.09.2022

Teija Hammar

26.08.2022

Kerättävän tiedon luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden parantaminen, toimintakäytänteiden vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen ja indikaattoreiden määrittely toiminnan laadun varmistamiseksi

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Väestön ikääntymiseen liittyvien mahdollisuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti läpileikkaavia teemoja koskien

THL pitää tärkeänä, että läpileikkaavissa teemoissa korostuvat väestön ikääntymiseen liittyvien mahdollisuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen, ikäihmisten osallisuuden, itsemääräämisoikeuden ja voimavarojen vahvistaminen sekä yksilöllisten tarpeiden ja väestön moninaisuuden huomioiminen yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla. THL haluaa kuitenkin muistuttaa, että ikääntyneen väestöryhmän sisällä on merkittäviä eroja mahdollisuuksissa saavuttaa tai ylläpitää riittävää toimintakykyä, hyvinvointia ja terveydentilaa, osallistua tai hyödyntää teknologisia ratkaisuja. Eriarvoisuuden sekä sosioekonomisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen näkökulma tulisikin lisätä läpileikkaaviin teemoihin. THL toteaa, että moninaisuuden huomioimisessa voisi tuoda paremmin esille ikääntyneiden vammaisten ja eri kulttuuritaustan omaavan väestön huomioimisen. Lisäksi vaikuttavuustavoitteita voisi tarkastella myös siitä näkökulmasta, ettei lähtökohtana oleteta olevan vain toimintakykyinen ikääntyvä ihminen. THL pitää hyvänä asiana, että tiedonkeruun luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden kehittäminen, toimintakäytänteiden vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen sekä indikaattoreiden määrittely laadun varmistamiseksi ja tietojohdamisen tueksi on nostettu läpileikkaavaksi teemaksi.

Osio 3: Arvioi vaikuttavuustavoitteisiin kytkeytyvien tarkempien tavoitteiden ja toimenpiteiden täsmennyksen tarvetta

3.1 Vaikuttavuustavoite: Ikääntyvien työikäisten työkyky on parantunut ja työurat ovat pidentyneet Ikääntymiseen varautuminen aloitetaan keski-ikässä ja sitä jatketaan eläkkeelle siirryttäessä (sekä omana että yhteiskunnan toimintana)

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Erilaisilla ratkaisuilla ja joustoilla varmistetaan entistä pidemmät työurat ja ehkäistään ikäyrjintää työelämässä

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Ikäihmisten palveluissa työskentelevän henkilöstön osaamista, työ- ja toimintakykyä ja jaksamista sekä alan vetovoimaa on parannettu

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Työhyvinvoinnin kehittäminen on integroitu palvelutoiminnan ja hoidon laadun kehittämiseen sekä omavalvontaan ja sen vaikutuksista kerätään systemaattisesti tietoa organisaatioista ja kansallisesti tiedolla johtamisen tueksi

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Olemassa oleva lainsäädäntö ja lainsäädännön muutokset tukevat tavoitteiden saavuttamista ja kulkevat mukana huomioiden eri palvelut ikääntyneiden palveluissa

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Vahvistetaan esihenkilöiden ja työyhteisöjen osaamista ja ymmärrystä moninaisuuden huomioon ottamisesta ja johtamisesta valmentavan johtamisen keinoin, jonka myötä ikäihmisten palveluissa voidaan tehdä yhä useammin työtä yhteisöohjautuvasti.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kehitetään ja tutkitaan, miten työhyvinvoinnin kehittäminen parhaiten integroidaan palvelutoiminnan ja hoidon laadun kehittämiseen sekä toimintayksiköiden omavalvontaan, tavoitteena ikäihmisten palveluissa työskentelevien työkuormituksen pysyminen hallinnassa.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kerätään systemaattisesti tietoa työhyvinvoinnista organisaatioista ja kansallisesti tiedolla johtamisen tueksi

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
tervahauta Markku, Pääjohtaja 12.09.2022

Muuri Anu, Kehittämisjohtaja 05.09.2022

Teija Hammar

26.08.2022

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Vastataan työelämän ja ikääntyvien työikäisten osaamistarpeisiin edistämällä jatkuvaa oppimista työpaikoilla ja vapaa-ajalla

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Ikäihmisten palveluissa tutkitaan ja kehitetään sekä otetaan käyttöön uudenlaisia toimintamalleja moniammatillisuuden lisäämiseen ja uramalleja ammatillisen osaamisen vahvistamiseen

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Osallistetaan henkilöstöä toiminnan kehittämiseen ja levitetään parhaita käytäntöjä valtakunnallisesti

Toimenpide on hyvä sellaisenaan

Tehdään yhteistyötä poikkihallinnollisen, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyden ja saatavuuden -ohjelman sekä TYÖ2030 -ohjelman kanssa

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen: Ikääntyvien työikäisten työkyky on parantunut ja työurat ovat pidentyneet kokonaisuudesta:

THL pitää tärkeänä, että periaatepäätösluonnoksessa on kiinnitetty huomiota vanhuspalveluiden henkilöstöön ja henkilöstön saatavuus tuotu esille toimenpiteissä. THL kuitenkin toteaa, että on tärkeää kiinnittää huomiota työtäpoihin ja työn kuormittavuuteen kaikilla aloilla eikä vain ikäihmisten palveluissa. On tärkeää huolehtia hoitotyön tekijöiden lisäksi eri ammattiryhmien jaksamisesta ja fyysisen kuormituksen lisäksi huomioida myös eettinen kuormitus. THL toivoo työntekijöiden moninaisuuden, työohjauksen ja asiakasturvallisuuden nostamista keskeisempään rooliin. THL pitää hyvänä, että toimenpiteissä työkyvyn lukutaito, itseohjautuvuus, työntekijöiden vaikuttavuusmahdollisuudet ja valmentava johtaminen ovat nostettu esille. Näillä tekijöillä voi olla merkittävä rooli henkilöstön hyvinvoinnin ja saatavuuden parantamisessa koulutuskysymysten ja rekrytoinnin kehittämisen lisäksi. THL pitää myös tärkeänä, että toiminnanohjausjärjestelmien sekä itseohjautuvien mallien ja työntekijöiden itsenäisyyden yhteyksiä tutkitaan, etteivät toiminnanohjausjärjestelmät muodostu esteeksi itseohjautuvien toimintamallien kehittämiseksi. THL esittää, että toimenpiteisiin lisätään vaikuttavien kehittämiskeinojen/uusien toimintatapojen tutkimusta (implementaatiotutkimusta), sillä kehittämistoimien vaikuttavuudesta on vähän tietoa.

3.2 Vaikuttavuustavoite: läkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään

lääkäiden toimintakyky ja osallisuus ovat vahvistuneet siten, että aktiivisten, toimintakykyisten elinvuosien määrä on kasvanut

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Uudet toimintatavat tukevat ja motivoivat iästä väestöä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä kuten liikunnan, mielen hyvinvoinnin, kulttuurihyvinvoinnin ja osallisuuden edistämässä ja ravitsemuksen parantamisessa

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Panostamalla riskiväestöjen varhaiseen tunnistamiseen ja kohdentamalla heille ennaltaehkäiseviä toimia, on vähennetty toimintakyvyn laskua ja sairastavuutta, erityisesti muistisairauksia

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

lääkäiden toimintakyvyn kehittäminen, suositukset ja toimenpiteet perustuvat näyttöön perustuvaan tietopohjaan

Alatavoite on hyvä tällaisenaan.

lääkäiden osallisuus ja itsemääräämisoikeus ovat vahvistuneet

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Jatketaan hyvien ja toimivien toimintamallien käyttöönottoa ja kehittämistä iäkkäiden toimintakyvyn tukemisessa, esimerkiksi elintapaohjauksen, liikunnan, ravitsemuksen, mielen hyvinvoinnin, kulttuurihyvinvoinnin ja kansalaistoiminnan alueilla

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
Toimenpide on hyvä sellaisenaan
Tervahauta Markku, Pääjohtaja 12.09.2022
Muuri Anu, Kehittämisjohtaja 05.09.2022

Teija Hammar

26.08.2022

Jatketaan arviointi-, toteuttamis- ja levittämismallien kehittämistä

Toimenpide on hyvä sellaisenaan

Kehitetään ja otetaan käyttöön toimivia käytänteitä hyvinvointialueiden ja kuntien toteuttamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) toiminnan ja kuntien muun toiminnan sekä kolmannen sektorin välisen yhdyspintatyön ja yhteistyön parantamiseksi

Toimenpide on hyvä sellaisenaan

Kehitetään ja otetaan käyttöön iäkkäiden henkilöiden osallisuutta parantavia toimintakäytänteitä palveluissa ja muussa toiminnassa

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Rakennetaan näyttöön perustuvaa tietopohjaa, jonka avulla saadaan luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa väestön ikääntymiseen varautumisessa ja taloudellisen kestävyuden varmistamisessa (esim. RAI - mittariston laajempi hyödyntäminen, laatuindikaattorit, Active Ageing Index (AAI)).

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen läkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään kokonaisuudesta:

THL pitää tärkeinä tavoitteina iäkkäiden toimintakyvyn, osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden vahvistamista sekä riskiväestön varhaista tunnistamista ja ennaltaehkäisevien toimien kohdentamista. THL kuitenkin muistuttaa, että elintapaohjausta on syytä tarjota myös jo palvelujen tarpeessa oleville iäkkäille henkilöille, jolloin säännöllisten, raskaiden palveluiden tarvetta voidaan vähentää tai myöhäistää. THL toteaa myös, että tarpeisiin perustuvan palvelukokonaisuuden rakentaminen edistää iäkkään arjessa selviytymistä toimintakyvyn heiketessä tai muistisairauden edetessä. Riittävä apu oikeaan aikaan tukee myös iäkkään henkilön läheisten jaksamista ja toimintakykyä. Tämä olisi myös hyvä huomioida konkreettisemmin ikäohjelman toimenpiteissä vuosille 2023-2027. THL kannattaa arviointi- ja toteuttamis- ja levittämismallien kehittämistä, mutta toivoo myös niiden vaikutusten arviointia. THL pitää hyvänä, että toimenpiteeksi on nostettu näyttöön perustuvan tietopohjan rakentaminen. THL esittää, että tietopohjan ja siihen liittyvien mittareiden ja laatuindikaattoreiden jalkauttaminen ja arviointi sisältyisivät toimenpiteisiin.

3.4 Vaikuttavuustavoite: Vapaaehtoistoiminnalla on vakiintunut asema ikääntyvässä yhteiskunnassa**Julkinen sektori tunnistaa ja mahdollistaa vapaaehtoistoiminnan yhteiskuntaa ja vapaaehtoisia hyödyttävällä tavalla**

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Kunnat ja hyvinvointialueet vakiinnuttavat toimintaansa rakenteita, jotka edistävät ja aktivoivat paikallisen ja alueellisen tason vapaaehtoistoimintaa

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Julkinen sektori on selvittänyt erilaisia vaihtoehtoja, miten vapaaehtoistoimijoille voidaan tarjota tukea niiden hallinnollisissa asioissa

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on lisännyt ikääntyvien osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Vapaaehtoistoiminta on edistänyt ikääntyvien terveyttä ja hyvinvointia

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Jatketaan vapaaehtoistoiminnan asemaa edistävien rakenteiden levittämistä kuntatasolla aiemmin toteutetun kehittämistyön pohjalta

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtakunnallinen ratkaisu kansalaistoimijoiden tukemiseksi niiden hallinnollisissa asioissa (mm. talousosaaminen, yhdistysten perustaminen ja rahoitushaut)

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
Tervahauta Markku, Pääjohtaja 12.09.2022 Muuri Anu, Kehittämisohtaja 05.09.2022

Teija Hammar

26.08.2022

Selvitetään, mallinnetaan ja jalkautetaan vapaaehtoismintaa koordinoivien tahojen toimintaan erilaisia vaihtoehtoja vapaaehtoistoimijoiden uudistumisen tukemiseksi

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Vapaaehtoistoinnilla on vakiintunut asema ikääntyvässä yhteiskunnassa - kokonaisuudesta

THL pitää hyvänä asiana julkisen sektorin roolia tunnistaa ja mahdollistaa vapaaehtoismintaa.

THL toivoo selvennystä siitä, onko vapaaehtoistoinnin tarkoitus edistää vapaaehtoistoimijoiden terveyttä ja hyvinvointia vai vapaaehtoisten kohderyhmänä olevien iäkkäiden ihmisten terveyttä ja hyvinvointia vai molempien ryhmien. THL pitää hyvänä asiana jatkaa vapaaehtoismintaa tukevien rakenteiden ja foorumien luontia. THL pitää tärkeänä, että selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtakunnallinen ratkaisu kansalaistoimijoiden tukemiseksi niiden hallinnollisissa asioissa, mutta toivoo, että pelkän selvitystyön lisäksi olisi tarjolla konkreettisia keinoja tai alustavia malleja. Tämän voisi lisätä toimenpiteisiin.

3.3. Vaikuttavuustavoite: Teknologia on hyödyntänyt hyvinvointia**Teknologian hyödyntäminen ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hoidon ja huolenpidon tukena on lisääntynyt. Teknologiset ratkaisut sisältyvät luontevana osana ikääntyvän henkilön omasta hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä huolehtimiseen sekä palvelujärjestelmään.**

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Iäkkäät pystyvät hyödyntämään itsenäistä arkea tukevaa teknologiaa oman hyvinvointinsa, terveytensä ja toimintakykynsä parantamiseksi.

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Yhteiskunta tukee ikääntyneiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyödyntää itsenäistä suoriutumista tukevaa teknologiaa.

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Teknologian hyödyntäminen on lisännyt ammattilaisten työhyvinvointia.

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Asenteet teknologian käyttöön ovat myönteisiä. Ammattilaiset, ikäihmiset ja heidän omaisensa ovat mukana teknologian kehittämisessä ja käyttöönotossa.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Analytiikan ja tekoälyn käyttö suurten tietomassojen hyödyntämisessä on parantanut toiminnan kustannusvaikuttavuutta, laatua ja läpinäkyvyyttä. Tietojen käyttö on eettistä ja tietoturvasta ja -suojasta on huolehdittu.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Suomi on ikäteknologian kehittämisen ja hyödyntämisen mallimaa ja kokemuksiamme sekä osaamistamme hyödynnetään laajasti maailmalla. Teknologian vienti on luonut hyvinvointia Suomeen esimerkiksi työpaikkoina, investointeina ja uusina ratkaisuin.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Jatketaan teknologian hyödyntämistä aiemman kehittämistyön pohjalta, sisältöinä:

- o Autetaan iäkkäitä löytämään ja hyödyntämään itselleen sopivia teknologioita, jotka tukevat itsenäistä kotona asumista, omasta hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä huolehtimista sekä omaehtoista sosiaalista kanssakäymistä.
- o Kehitetään teknologian hyödyntämismahdollisuuksia palvelujärjestelmässä
- o Kootaan erilaiset iäkkäiden palvelut yhteen toimivien alustaratkaisujen ja kokonaisarkkitehtuurien avulla sekä ratkaisuja yhteen sovittamalla. Arvioidaan mahdollisuudet sisällyttää kokoaville alustoille myös itse hankittua teknologiaa.
- o Hyödynnetään teknologian käytöstä kertyvää tietoa sekä hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi että palvelujärjestelmässä

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
Tervahauta Markku, Pääjohtaja 12.09.2022 Muuri Anu, Kehittämisohtaja 05.09.2022

Teija Hammar

26.08.2022

- o **Kehitetään hankintaprosesseja siten, että hankittavien teknologisten ratkaisujen vaikuttavuus, potilasturvallisuus, käytettävyys ja sujuva käyttöönotto varmistetaan**

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Otetaan käyttöön ikäteknologian kansallinen koordinaatiomalli:

- o **Kootaan ja jaetaan tietoa vaikuttavista toimintamalleista ja käytänteistä sekä tuetaan niiden kehittämistä, käyttöönottoa ja seuranta.**
- o **Arvioidaan ikäteknologiaratkaisujen vaikuttavuutta ja kustannushyötyjä sekä kootaan tieto Digi-HTA-menetelmällä arvioiduista ratkaisuista.**
- o **Edistetään myönteistä asennetta teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen, jotta hyvät käytännöt saadaan leviämään.**
- o **Ohjataan alueita ja organisoidaan vertaisoppimista sekä edistetään verkostomaista kansallista ja alueellista yhteistyötä eri toimijoiden kesken tukemaan teknologian käyttöönottoa laajasti eri alueilla**
- o **Edistetään ikäteknologian toimintamallin kaupallisia ja kansainvälisiä mahdollisuuksia mm. selkiyttämällä koordinaatiota palvelujärjestelmän ja muun rahoituksen välillä.**

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Käyttäjälähtöisyyden edistäminen:

- o **Varmistetaan ikääntyneille, omaisille ja ammattilaisille digituen ja jatkuvan teknologisen oppimisen keinoin valmiudet käyttää koko ajan kehittyvää teknologiaa**
- o **Varmistetaan ikäteknologiaratkaisujen tietosuoja ja -turva sekä potilasturvallisuus ja kyberturvallisuus**
- o **Huolehditaan yksityisyyden suojasta, eettisyydestä ja vastuullisuudesta**
- o **Tuetaan ikäihmisten osallistumista käyttäjälähtöiseen tuotekehitykseen**

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Teknologia on lisännyt hyvinvointia kokonaisuudesta

THL pitää tärkeänä, että tavoitteissa korostetaan teknologian hyödyntämistä ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hoidon ja huolenpidon tukena ja ratkaisut sisältyvät luontevana osana toimintaan. THL toteaa, että käyttäjälähtöisyydessä on olennaista, että laitteisto on suunniteltu siten, että niiden käyttö on ymmärrettävää, ohjeistettua, huolto on taattu ja kustannukset kohtuulliset. Tätä näkökulmaa voisi vielä vahvistaa. THL pitää hyvänä, että toimenpiteissä jatketaan teknologian hyödyntämistä aiemman kehittämistyön pohjalta ja kehitetään myös ikäteknologian kokeilu-, vuokraus- ja lainausmahdollisuuksia. THL toivoo, että toimenpiteissä näkyisi myös teknologisten ratkaisujen kehittäminen iäkkäiden henkilöiden elämänlaadun ja turvallisuuden parantamiseksi ja omaisten tarjoamassa etähoivassa sekä tekoälyn hyödyntäminen terveydentilan tai palvelutarpeen muutosten ennakoinnissa ja havaitsemisessa. THL toivoo selvennystä siihen, mikä on ikäteknologian toimintamalli (ks kohta ”Otetaan käyttöön kansallinen koordinaatiomalli”) ja mitä tarkoitetaan ikäteknologian toimintamallin kaupallisilla ja kansainvälisillä mahdollisuuksilla mm. selkiyttämällä koordinaatiolla palvelujärjestelmän ja muun rahoituksen välillä. THL muistuttaa vielä, että teknologisten ratkaisujen rinnalla ja vaihtoehtoina tulee olla saatavilla myös inhimillisiä, ihmisten kasvatusten toteuttamia palveluja, joita myös kehitetään.

3.5 Vaikuttavuustavoite: Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä

Ihmiset ennakoivat ja varautuvat ikääntymisen haasteisiin asumisessaan

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Ikääntyneille soveltuvia esteettömiä ja muunneltavia asuntoja on kehitetty, korjattu ja rakennettu

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Asuinympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä on huomioitu ikääntyvien tarpeet, osallisuus ja teknologian hyödyntäminen

SAHKOISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta Tervahauta Markku, Pääjohtaja 12.09.2022 Muuri Anu, Kehittämisjohtaja 05.09.2022

Teija Hammar

26.08.2022

Tuetaan ikääntyneiden asumisen ennakointia ja varautumista asumisen neuvontaa ja korjausneuvontaa lisäämällä

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Vahvistetaan kuntien ja hyvinvointialueiden ikääntyneiden asumisen ja asumispalveluiden kehittämistä

- o vanhuspalvelulain toteutuksen tuki ja osaamisen lisääminen asumisessa ja asumispalveluissa
- o tuki kuntien ja hyvinvointialueiden kehittämishankkeisiin
- o ikäystävällisten asuinympäristöjen kehittäminen verkostoyhteistyön avulla
- o hyvien käytäntöjen ja esimerkkien levittäminen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Edistetään asuntokannan korjaamista ikäystävälliseksi

- o korjausavustusten saatavuuden turvaaminen ja avustusehtojen ajantasaisuuden tarkistaminen
- o asunnon korjaustarpeiden arviointimenetelmien kehittäminen ja levittäminen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kehitetään ja lisätään ikääntyneiden asumisratkaisuja

- o kaikille sopivan suunnittelun (Design for All) -periaatteen vahvistaminen asutosuunnittelussa
- o yhteisöllisen asumisen (shl) ja muun välimuotoisen asumisen kehittäminen ja toteuttaminen ARAn erityisryhmien asumisen investointiavustuksella
- o eri hallintamuotojen hyödyntäminen ikääntyneiden asumisessa.

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä kokonaisuudesta

THL pitää hyvänä, että ihmisten omaa ennakointia ja varautumista ikääntymisen tuomiin haasteisiin asumisessa painotetaan ja tähän tarjotaan tukea. THL haluaa kuitenkin muistuttaa, että pelkkä neuvonta ja korjaustoimet eivät ole aina riittäviä keinoja, vaan toisinaan tarvitaan myös laajempaa arviointia sopivan asumisratkaisun löytämiseksi ja monipuolista tukea sen hankinnassa. Tämän tulisi näkyä myös toimenpiteissä. THL toteaa, että Design for All -periaate asumissuunnittelussa on lähtökohtaisesti hyvä asia, mutta painottaa, että ihmisillä on erilaisia tarpeita eri elämänvaiheissa ja asunolta edellytetään muunneltavuutta. Moninaisuuden huomioiminen myös asumisen ja asuinympäristön kehittämisessä on tärkeää. THL esittää, että toimenpiteisiin lisätään erilaisten asumisvaihtoehtojen vaikutusten arviointi ml. ikäihmisten oma mielipide.

3.6 Vaikuttavuustavoite: Palvelut toteutetaan sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla

Iäkkäiden palveluja on uudistettu sisällöllisesti ja rakenteellisesti varmistaen iäkkäille heidän tarvitsemansa hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä edistävä laadukas hoito ja huolenpito

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Asiakas- ja palveluohjauksessa sekä palveluissa on varmistettu palveluintegraatio, oikea-aikaiset, turvalliset ja tarpeenmukaiset palvelut ja kustannusvaikuttavien palvelujen järjestämisen. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä neuvontatyö on osa ohjausta.

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Kotiin annettavissa palveluissa on käytössä akuuttihoidon, kuntoutuksen ja omaishoidon toimintamallit, uusia teknologioita hyödynnetään, palvelut toimivat ympärivuorokauden ja toiminnanohjaus-järjestelmät tukevat johtamista ja henkilöstön joustavaa kohdentamista asiakkaiden palvelutarpeen mukaan.

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Kotona asuminen ja asuinympäristöt ovat toimivia ja turvallisia sekä muuttuvat tarpeen mukaan ja lisäävät iäkkään osallistumismahdollisuuksia myös tulevaisuudessa.

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Ekologisesti kestävät käytännöt ovat osa palvelujärjestelmää

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
Tervahauta Markku, Pääjohtaja 12.09.2022 Muuri Anu, Kehittämisjohtaja 05.09.2022

Teija Hammar

26.08.2022

Kehitetään edelleen asiakas- ja palveluohjausta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä toimintakyvyn tukemisen näkökulmasta ja vastataan asiakkaan yksilöllisiin palvelutarpeisiin.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kehitetään edelleen omavalvontaa ja laatuindikaattoreita sekä juurrutetaan hyviä toimintakäytänteitä.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Tuetaan kotona-asumista kehittämällä ja ottamalla käyttöön integroituneita toimintamalleja, joissa teknologiat ovat osa palveluekosysteemiä.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Laatuindikaattorien, mittareiden ja laatutasojen edelleen kehittäminen

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Ekologinen kestävyysajattelu juurrutetaan palvelujen suunnitteluun ja käytäntöön niin, että taloudellinen ja aineellinen toiminta sopeutetaan luonnon kestäkykyyn

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kehitetään ja otetaan käyttöön toimintamalleja, jotka parantavat henkilöstön saatavuutta ja riittävyttä iäkkäiden palveluissa.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Palvelujen riittävyyden ja henkilöstön saatavuuden parantamiseksi arvioidaan ainakin seuraavat toimenpiteet:

- o Kiertävien perhehoitajien lisääminen kotona asumisen tueksi
- o Perhehoidon lisääminen niiden asiakkaiden osalta, joille se on sopiva palvelumuoto
- o Hoiva-avustajia hyödyntäminen niiden asiakkaiden osalta, joiden palvelutarpeisiin heidän osaamisellaan voidaan vastata
- o Kansainvälisen rekrytoinnin hyvien käytäntöjen arvioiminen ja levittäminen
- o Sijaisjärjestelyjä koskeva kehittäminen

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Palvelut toteutetaan sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla kokonaisuudesta

THL pitää hyvänä, että toimenpiteissä korostuu asiakas- ja palveluohjauksen edelleen kehittäminen ja kotona-asumisen tukeminen ottamalla käyttöön integroituneita toimintamalleja, joissa teknologiat ovat osa palveluekosysteemiä. THL kannattaa ehdotusta, että ekologinen kestävyysajattelu juurrutetaan palvelujen suunnitteluun ja käytäntöön niin, että taloudellinen ja aineellinen toiminta sopeutetaan luonnon kestäkykyyn. THL esittää lisättäväksi toimenpiteisiin eri vaihtoehtojen vertailun ja arvioinnin. Lisäksi THL ehdottaa lisättäväksi toimenpiteisiin seuraavaa: ”Edistetään iäkkäiden henkilöiden osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta sosiaali- ja terveyspalveluissa omavalvonnan ja RAI-arviointiedon avulla huomioiden heidän omat lähtökohtansa ja voimavaransa sekä yksilölliset palvelutarpeensa”. THL pitää hyvänä asiana, että palveluiden riittävyttä ja henkilöstön saatavuuteen liittyviä toimintamalleja kehitetään ja toimenpiteitä arvioidaan. THL kuitenkin toivoo, että hoito- ja hoivatyön ja kuntoutuksen lisäksi toimenpiteissä huomioitaisiin gerontologinen sosiaalityö ja terapeuttiset toimintamuodot (musiikki, taide ym.) THL toteaa myös, että on tärkeää korostaa työperäisen maahanmuuton merkityksen lisäksi jo muutenkin Suomessa asuvien eri kulttuuritaustasta tulevien henkilöiden rekrytointiin ikääntyneiden palveluihin. Monikulttuurisessa työyhteisössä pitäisi moninaisuus huomioida myös työhyvinvoinnin kehittämisessä. THL näkee tärkeänä omavalvonnan, laatuindikaattoreiden ja tietopohjan kehittämisen, mutta toivoisi tuotavan esille myös ajantasaisen, kattavan tiedon kirjaamisen merkityksen tiedolla johtamisessa.

Mikä tarkemmista tavoitteista ja toimenpiteistä on mielestäsi erityisen tärkeä vuoteen 2030 mennessä?

THL pitää tärkeänä tavoitetta, jolla parannetaan palvelujen riittävyttä ja henkilöstön saatavuutta sekä siihen liittyviä toimenpiteitä, kuten kiertävien perhehoitajien lisäämistä kotona asumisen tueksi, hoiva-avustajien hyödyntämistä niiden asiakkaiden osalta, joiden palvelutarpeisiin heidän osaamisellaan voidaan vastata, kansainvälisen rekrytoinnin hyvien käytäntöjen arvioimista ja levittämistä sekä

SÄHKÖISJÄRJESTELYKÖRJEEN KOKOAVA KOKOAMINEN - THL:n asiakas- ja palveluohjauksen palvelukirjaamosta
Tervahauta Markku, Pääjohtaja 12.09.2022
Muuri Anu, Kehittämisohtaja 05.09.2022

Teija Hammar

26.08.2022

hoivateknologioiden ja asumispalveluiden kehittämistä sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla. Myös luotettavien tiedonkeruumenetelmien ja tietopohjien sekä seuranta-indikaattoreiden kehittäminen on edellytys tiedolla johtamiseen ja laadun parantamiseen.

Osio 4: Mitä mahdollisuuksia väestön ikääntyminen tuo ja kuinka mahdollisuuksia voitaisi hyödyntää?

THL pitää tärkeänä, että fyysiseltä ja psyykkiseltä toimintakyvyltään hyväkuntoisia eläkeläisiä kannustetaan ja tuetaan auttamaan ja tekemään vapaaehtoistyötä myös heikommassa asemassa olevien iäkkäiden sekä muidenkin apua ja tukea tarvitsevien ryhmien parissa. Yhä suurempi ikääntyneiden joukko hallitsee erilaisia teknologioita ja digitaitoja, joita voidaan hyödyntää palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Osio 5: Pohdi vielä lopuksi, mitkä olisivat iäkkäiden asioiden osalta tärkeimmät kehitettävät asiat hallituskauden 2027-2031 aikana?

THL pitää tärkeinä kehitettävänä asioina:

- iäkkäiden henkilöiden itsemääräämisen ja osallisuuden vahvistamisen sekä toimijuuden tukemisen
- riittävien, laadukkaiden ja yhdenvertaisten palveluiden saatavuuden varmistaminen jokaiselle ikäihmiselle. Palveluiden kehittäminen aina ennaltaehkäisystä ja varhaisesta puuttumisesta laadukkaaseen elämänloppuvaiheen hoitoon ja arvokkaaseen kuolemaan saakka
- ikäihmisten päihde- ja mielenterveysongelmien sekä kaltoinkohtelun tunnistaminen ja hoito, ikäihmisten yleistyvä yksinäisyys ja yksinasuvien määrän kasvu sekä sukupuolitietyys
- asumisratkaisujen tarkoituksenmukaisuus, asumisjärjestelyjen ennakointi (muuttamisen oikea-aikaisuus) ja asuin ympäristön turvallisuuden kehittäminen sekä hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyö asuntotarjonnassa
- riittävän ja osaavan henkilöstön saatavuus, vetovoimaisuuden lisääminen ja johtamisen kehittäminen
- teknologian ja digipalveluiden sekä näihin liittyvän osaamisen edelleen kehittäminen ja hyödyntäminen
- väestön palvelutarpeen ennakointi ja varautuminen mm. ennustemallit ja skenaariot, hyvien käytäntöjen kehittäminen ja levittäminen sekä vaikutusten ja kustannusten arviointi, tietopohjan kehittäminen ja tutkimuksen vahvistaminen

Osio 6: Mitä muita asioita haluaisit nostaa periaatepäätöksen kokonaisuudesta?

THL pitää periaatepäätöksen kokonaisuutta huolella valmisteltuna, kattavana ja tulevaisuuteen suuntautuneena. Hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja terveyden edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet ovat yleisellä tasolla hyvin perusteltuja, mutta kokonaisuudesta puuttuu kuitenkin selkeä tavoitteisto ja toimenpiteet sosioekonomisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi. THL toteaa, että läheisten, erityisesti etäläheisten, rooli ja tarpeet eivät tule riittävästi esille. THL toteaa myös, että väestön moninaisuus on paikoin kuvattu taustatekstissä, mutta esimerkiksi väestön kulttuurin moninaisuuden nostaminen toimenpide-ehdotuksiin edistäisi käytännön toimien kehittämisessä. THL suosittelee myös käsitteistön läpikäymistä ja yhtenäistämistä.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta Tervahauta Markku, Pääjohtaja 12.09.2022

Muuri Anu, Kehittämisohtaja 05.09.2022

Teija Hammar

26.08.2022

Osaston johtajan sijaisena,
johtaja

Anu Muuri

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
Tervahauta Markku, Pääjohtaja 12.09.2022 Muuri Anu, Kehittämisojohtaja 05.09.2022